

naam **Reinier Gerrits**

leeftijd **53**

opleiding **chemische technologie TU Delft**

loopbaan **proces-engineer Raytheon, adviseur**

RVO Novem, adviseur ministerie van Economische Zaken, Agentschap NL, hoofd energie en klimaat VNCI, directeur Meststoffen Nederland

‘In Europa staat 30 procent van de productielocaties voor kunstmest stil door hoge energieprijzen en oneerlijke concurrentie’

‘Kunstmest is onterecht een beladen woord’

Een wereld zonder kunstmest is wensdenken, stelt Reinier Gerrits, directeur van Meststoffen Nederland. Minerale meststoffen blijven volgens hem nodig om tekorten uit dierlijke mest aan te vullen. Kunstmestproducenten investeren volop in duurzaamheid. Dat heeft een prijskaartje. ‘Je zult kosten moeten doorbelasten verderop in de keten.’

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

Heel toevallig start het interview een uur nadat in Nederland het ‘nationale industriearm’ was afgegaan. Toeters, bellen, claxons, allerlei bedrijven uit de (maak)industrie lieten op ludieke wijze horen dat hun sector onder druk staat. Door hoge kosten voor energie, loon en druk op het nemen van klimaatmaatregelen overwegen bedrijven hun activiteiten te verplaatsen naar andere landen. Ook de leden van Meststoffen Nederland deden mee aan de actie en lieten van zich horen. Niet meer dan logisch, vindt Reinier Gerrits. Hij is sinds 2018 directeur van de brancheorganisatie en stelt dat er onterecht wordt neergekeken op bedrijven uit de chemische industrie. ‘Er wordt hard gewerkt aan het verduurzamen van de productie. Nergens in Europa wordt zo efficiënt kunstmest gemaakt als hier in Nederland.’

Wat is Meststoffen Nederland voor een organisatie?

‘Onze organisatie behartigt de belangen van producenten, importeurs en distributeurs van minerale meststoffen in Nederland. We hebben zestien leden die meer dan 80 procent van de Nederlandse markt bedienen. We wisselen kennis uit en we pakken belangenbehartiging op rondom beleid en wet- en regelgeving. Producenten als Yara en OCI zijn lid, maar ook distributiepartijen zoals Agrifirm en ForFarmers. In België is BELFertil onze evenknie en allebei zijn we lid van Fertilizer Europe, die de belangen van onze sector behartigt op Europees niveau.’

Hoe belangrijk is de kunstmestsector in Nederland?

‘Er werken 2200 werknemers in onze sector, waar jaarlijks 2,2 miljard euro in omgaat. In Geleen en Sluiskil, de locaties van OCI en Yara, wordt 20 procent van alle stikstofmeststof voor Europa gemaakt. We spreken zelf overigens liever over minerale meststoffen. Kunstmest is zo’n beladen woord geworden. Bovendien sluit het beter aan bij de terminologie die in Europa wordt gebruikt.’

Waarom is kunstmest een beladen woord?

‘Daar is de veehouderijsector mede verantwoordelijk voor. Die heeft volop geprotesteerd tegen het EU-besluit dat er minder dierlijke mest per hectare mag worden ingezet, terwijl er wel mineralenmeststoffen kunnen worden aangevoerd.’

‘De veehouderijsector zet daarom volop in op renure, meststoffen die afkomstig zijn uit het bewerken van dierlijke mest. Renure is in de media neergezet als “kunstmestvervanger”, waarbij het beeld is geschetst dat we daarmee zonder kunstmest kunnen.’

‘Dat is een beeld dat het in de politiek heel goed doet. Maar feitelijk klopt het niet: renure is een teruggewonnen minerale meststof, die grotendeels te herleiden is naar kunstmestgebruik elders. Daardoor zijn minerale meststoffen onterecht in het verdachtenbankje gezet, terwijl de landbouwsector heel goed weet dat je naast organische mest ook minerale meststoffen nodig hebt om gezonde en goede gewassen te verbouwen.’

Vormt renure een bedreiging voor de markt van minerale meststoffen?

‘Bij de inzet van renure geldt dat je een stapje achteruit moet doen om het hele speelveld te overzien. Twee derde van de aanvoer van stikstof van veebedrijven is afkomstig vanuit voereiwit, vaak in de vorm van soja. En om die te telen zijn wel meststoffen nodig. Internationaal gezien zijn dat voor een belangrijk deel minerale meststoffen.’

‘In Nederland is de druk op de mestmarkt ongezond, akkerbouwers ontvangen enorme bedragen voor mest. Het zou goed zijn als er meer evenwicht komt op die markt. Laten we eerlijk zijn: minder dieren zou een gezondere marktsituatie opleveren. Bij goedkeuring van renure als kunstmestvervanger zullen boeren nog steeds krachtvoer blijven aanvoeren. En als veebedrijven door renure minder mest hoeven af te voeren, wat gaan de akkerbouwers in Nederland en in de ons omringende landen dan als alternatief gebruiken? Inderdaad, zij zullen weer meer inzetten op minerale meststoffen. Het is dus de vraag wat toelating van renure de totale Europese landbouwsector oplevert.’

Veehouders kunnen renure toch ook gaan verkopen aan akkerbouwers?

‘Het maken van renure kost veel energie, het is een kostbaar proces. Bovendien bevat het een lage concentratie aan mineralen, per kuub of per kilo zit er veel minder in dan in gangbare minerale meststoffen. Ik verwacht dan ook dat de transportafstand van renure beperkt zal zijn vanwege de hoge vervoerskosten.’

‘In Nederland en België is sinds de jaren tachtig **de inzet van minerale meststoffen gehalveerd**’

Hoe belangrijk zijn Nederland en België voor kunstmestproducenten?

‘Nederland en ook België zijn krimpmarkten. In vergelijking met de jaren tachtig is de inzet van minerale meststoffen er gehalveerd. Maar de productielocaties in Zuid-Limburg en Zeeland liggen gunstig, waardoor het meeste wordt geëxporteerd.’

Welke gevolgen hebben de hoge energiekosten voor de productie van minerale meststoffen?

‘De gevolgen zijn enorm, in Europa staat 30 procent van de productielocaties stil. Dat komt overigens niet alleen door de hoge energieprijzen, maar ook door oneerlijke concurrentie. Landen van buiten Europa brengen tegen veel lagere prijzen producten zoals ureum op de markt, die bovendien met een veel grotere CO₂-voetafdruk geproduceerd zijn. Daar kunnen veel fabrikanten in de EU niet tegenop.’

Is dat een reden waarom de EU recent importtarieven heeft ingevoerd voor Russische kunstmest?

‘Klopt, ook de EU ziet die oneerlijke con-

currentie. Minstens zo belangrijk is dat de Europese Commissie het gevaar erkent dat we voor sommige delfstoffen afhankelijk zijn geworden van landen of regio's waarvan we dat liever niet willen.’

Is er een manier om minder afhankelijk te zijn van die delfstoffen?

‘Er zijn verschillende initiatieven gestart om fosfaten terug te winnen uit de as van rioolslib of uit varkensmest. Nederland gebruikt momenteel weinig fosfaatmeststoffen, omdat verreweg het merendeel van de fosfaat aangevoerd wordt via krachtvoer en de dierlijke mest die dan ontstaat.’

Het is toch terecht dat er kritisch naar de productie van kunstmest wordt gekeken vanwege de emissies en de grote energiebehoefte?

‘Stikstofmeststoffen maak je via het Haber-Boschproces, waarbij aardgas de benodigde waterstof levert en na een verbinding met stikstof uit de lucht ammoniak ontstaat. Er is geen fabriek in Europa te vinden waar ze zo efficiënt stikstofkunstmest maken als in Nederland. Het zou milieutechnisch onver-

standig zijn om hier te stoppen en de productie te verplaatsen naar fabrieken elders met een veel lagere efficiëntie. Bovendien zijn er hele bedrijvensparken gebouwd rondom de fabrieken die onderling reststromen en warmte uitwisselen. Als de productie stopt, heeft dat grote gevolgen voor een hele industrie.’

Kunnen de emissies omlaag?

‘OCI is gestart met de inzet van biogas voor de productie van bepaalde meststoffen. De zeer zuivere CO₂-stroom die vrijkomt bij de productie van ammoniak, wordt gebruikt in de levensmiddelenindustrie, maar ook bijvoorbeeld als bemesting in de glastuinbouw. Yara heeft miljoenen geïnvesteerd voor het afvangen, het transport en de opslag van CO₂ voor de kust in Noorwegen. Yara en OCI zijn koplopers op het gebied van CO₂-reductie en investeren hierin mede vanwege een nationale CO₂-belasting die de overheid wilde invoeren. Die belasting zorgt internationaal voor oneerlijke concurrentie. De industrie investeert volop, maar die duurzamere productie heeft een prijskaartje.’

Zijn daar geen subsidies voor?

‘Het prijskaartje vooraan in de productieketen is te hoog om met subsidies op te lossen. Je kunt ook niet een hogere prijs voor duurzamer geproduceerde meststoffen volledig bij de boer neerleggen. Je zult kosten moeten doorbelasten door verderop in de keten een extra vergoeding te vragen. Hoe dichter je bij de eindconsument komt, hoe kleiner het prijseffect is van de inzet van duurdere meststoffen aan de voorkant van de keten. Waar we samen met de zuivelsector op inzetten, is dat je straks in de KringloopWijzer kunt aantonen dat er minerale meststoffen zijn ingezet die geproduceerd zijn met lagere emissies.’

Kunnen we zonder kunstmest?

‘Een volledig kunstmestloze landbouw en voldoende en gezond voedsel kweken is wensdenken. Geen gebruik van minerale meststoffen betekent een andere manier van consumeren. Het is biologisch gezien heel lastig om de stikstofbalans zonder kunstmest op orde te krijgen met ons huidige consumptiepatroon met veel dierlijke eiwitten. Er gaan mineralen verloren bij het verbouwen, verwerken en consumeren van ons voedsel. Voor gezonde gewassen en gezonde dieren is alleen dierlijke mest onvoldoende. Je hebt aanvulling van minerale meststoffen nodig. De uitdaging is om dat slim te doen. Dus zorg bij bemesting voor het juiste product, het juiste tijdstip met de juiste hoeveelheid en de juiste plaats. Daar is echt nog wel wat te winnen.’